

مطالعه دیپلماسی عمومی پوشش دیپلماتیک مقامات خارجی در دیدار با مقامات ایران، از ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ ه.ش

دکتر علی خاکسار* - بی‌بی جمیله هاشمی**

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

چکیده

مد، شامل مواردی همچون لباس، زیورآلات، مدل مو، نوع آرایش، به‌عنوان یکی از مصداق‌های ارتباط غیرکلامی، پیام‌های ضمنی متعددی را در خود نهفته دارد. انتقال پیام از این طریق را دیپلماسی مد می‌نامند که با توسعه و گسترش رسانه‌های دیجیتال و امکان غلبه بر محدودیت‌های مکانی و زمانی، تأثیرگذاری بیشتری بر افکار مخاطب عام و خاص (دیپلماسی عمومی و خصوصی) نسبت به ابزارهای ارتباطی کلامی می‌تواند ایجاد کند. با این توصیف، مسأله و پرسش بنیادین این پژوهش آن است که رعایت یا عدم رعایت پروتکل‌های پوشش دیپلماتیک توسط مقامات خارجی در دیدار با مقامات ایران (بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ ه.ش) حاوی چه پیام‌هایی بوده است؟ در این راستا، ضمن مقایسه تئوریک کارکردهای مد در انتقال پیام، از نظریه مایکل سولومون و رولان بارت در خصوص رمزگذاری و رمزگشایی مد، جهت تحلیل داده‌ها استفاده شده است. این مهم، با اتخاذ روش تحقیق کیفی، از نوع توصیفی-تحلیلی، به‌صورت توصیف داده‌های کیفی (عکس‌های دیدارهای دیپلماتیک مقامات خارجی با مقامات ایران) و تحلیل پروتکل پوششی، با استفاده از نحوه رمزگشایی این نوع پوشش در رسانه‌ها، به نشانه‌شناسی مد در این دیدارها پرداخته است. در نهایت، پژوهش حاضر با هدف پرداختن به ابعاد نظری و عملی نقش مد در انتقال پیام، بدین نتایج منتج شده است که پیام‌های مستتر در پوشش دیپلماتیک مقامات خارجی در دیدار با مقامات ایران در بازه زمانی مذکور، به چهار صورت کلی کوتاه آمدن، تظاهر و ریاکاری، توهین و بی‌احترامی، و احترام و صمیمیت قابل رمزگشایی است.

کلیدواژگان

دیپلماسی، دیپلماسی عمومی، دیپلماسی مد، پوشش دیپلماتیک، ارتباط غیر کلامی

* استادیار و عضو هیات علمی گروه مطالعات عالی هنر، دانشکده هنرهای تجسمی، دانشکده گان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. / نویسنده مسئول / ایمیل: alikhaksar@ut.ac.ir
** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته پژوهش هنر، گروه مطالعات عالی هنر، دانشکده هنرهای تجسمی، دانشکده گان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

مقدمه

ارتباط به‌عنوان یک روند چندوجهی تأثیرگذار در حیات بشری، یکی از ابتدایی‌ترین ابزارهای دیپلماسی برای انتقال پیام به شمار می‌رود، که در آشکال گوناگون کلامی و غیرکلامی تجلی می‌یابد. در ارتباط‌گیری به‌صورت کلامی، انتقال پیام اغلب از طریق زبان و صحبت کردن صورت می‌گیرد. این در حالی است که شکل‌های غیرکلامی ارتباط، همچون حالت‌های چهره، ژست، ارتباط چشمی، تَن صدا و مُد (شامل لباس، زیورآلات، مُدل مو، نوع آرایش) معانی بالقوه و گسترده‌تری را منتقل می‌کند... این نوع ارتباط، برای پشتیبانی از پیام کلامی به‌منظور تسهیل تفسیر و تقویت تأثیر پیام استفاده می‌شود. به‌ویژه با توجه به اینکه پیام‌های غیرکلامی اغلب از پیام‌های کلامی قدرتمندتر هستند... ارتباطات غیرکلامی برای افزایش تأثیر پیام و پشتیبانی از پیام کلامی به‌منظور تسهیل تفسیر و درک طرف مقابل استفاده می‌شود... (Argyle, 1975).

باید گفت، مُد به‌عنوان یک‌زبان ارتباطی با دستور زبان خاص خود، قوانین و پروتکلی را شامل هماهنگی نوع پوشش با موقعیت‌های مختلف در نظر دارد که متناسب با فرهنگ‌های گوناگون، سالیانی متمادی است که میان مردم برای نشان دادن نوع مذهب، آیین، نژاد، طبقه اجتماعی و بینش سیاسی استفاده شده است. نمود بینش سیاسی با انتخاب پوشش و انتقال پیام از این طریق را «دیپلماسی مُد» می‌نامند. این نوع دیپلماسی می‌تواند نقش مؤثری در جریان‌سازی و ایده‌پردازی خلاقانه‌ی نظریه‌ها و نگرش‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی داشته باشد و تأثیرگذاری بیشتری بر افکار مخاطب عام و خاص (دیپلماسی عمومی و خصوصی) نسبت به ابزارهای ارتباطی کلامی ایجاد کند.

آنگاه که سخن از مُد به میان می‌آید، عموماً به یاد مانکن و سکوی نمایش لباس می‌افتند. درحالی‌که مُد بسیار فراتر از این مسائل است و با بسیاری از جنبه‌های زندگی اجتماعی افراد، از جمله سیاست، مرتبط است. هر صنف و جامعه‌ای دارای یک ساختار و خط‌مشی مشترک بین اعضای آن است که به نحوه‌ی پوشش آنها مربوط می‌شود. بنابراین، انتظاراتی که می‌توان در خصوص لباس، ظاهر و مُد داشت، به رفتار اجتماعی‌ای بستگی دارد که توسط سازمان‌های اجتماعی مربوط به آن کنترل می‌شود. آن‌سان که به گفته آریس،... از طریق دستورالعمل‌های پوشش می‌توان به نظام قدرت شکل داد، نماینده قدرت بود، آن را بیان کرد، یا حتی قدرت را زیر سؤال برد... (Aris, 2007).

انتخاب لباس می‌تواند بخشی از یک تاکتیک دیپلماتیک باشد. ظاهر یا استایل فردی می‌تواند فریبنده باشد و چیزی در مورد شایستگی‌های آن شخص را منعکس نکند. قدرت زبان پوشش، یکی از مزیت‌های هر سیاستمداری است و از این رو، مُد می‌تواند به عنوان ابزاری برای خُلق دیدگاهی خاص یا منحرف کردن توجه مخاطبان به تجزیه و تحلیل لباس‌ها به جای توجه به اصل پیام سیاسی استفاده شود. همچنین نحوه پوشیدن لباس می‌تواند خبرهای خوب یا بد را به مخاطب برساند. حال

¹. Fashion

با این توصیف، پرسش بنیادین این پژوهش آن است که رعایت یا عدم رعایت پروتکل‌های پوشش دیپلماتیک از جمله انتخاب رنگ، فرم و مُد پوشش توسط مقامات خارجی در دیدار با مقامات ایران (بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ ه.ش) حاوی چه پیام‌هایی بوده و با چه اهدافی صورت گرفته است؟ افزایش دیدارهای دیپلماتیک و جلوه‌ی همگانی این دیدارها در رسانه‌ها، مراودات دیپلماتیک را بیش از پیش در معرض دید عموم قرار داده است. به همین جهت، پوشش دیپلماتیک، به عنوان امری متأثر از باورها، پیش فرض‌های نظری، امروزه به‌عنوان ابزاری برای عرضه‌ی نمادها و جلوه‌های عینی و ملموس فرهنگی و انتقال آن به مخاطبین از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده است. در ادوار گذشته، آنچه از دیدارها و مراودات سیاسی باقی‌مانده، تاریخ‌نگاری و شرح محتوای آن بوده و به‌ندرت اشاره‌ای به نوع پوشش حضار شده است. با پدید آمدن دوربین عکاسی و تلویزیون در اواخر قرن نوزدهم و امکان ثبت و ضبط وقایع، در خصوص دیدارها و سفرهای رهبران کشورها، امکان ثبت محتوای غیرکلامی دیدارها نیز فراهم شد، و با عمومی‌تر شدن دسترسی مردم به رسانه و تلویزیون، این نوع جزئیات برای رهبران کشورها و نیز مردم حائز اهمیت گردید؛ به‌طوری‌که تا پایان قرن بیستم، رسانه تبدیل به یکی از مؤلفه‌های قدرت نرم کشورها برای اثرگذاری بر مردم تبدیل شد. بر این بنیان، ضرورت پژوهش حاضر، فراتر از هدف نظری آن جهت آشنایی با مفاهیم مرتبط مُد و لباس در فضای دیپلماتیک، می‌تواند به‌صورت کاربردی برای جامعه‌ی دیپلمات کشور و متخصصین حوزه‌ی سیاست در انتخاب نوع لباس در مذاکرات و مراودات سیاسی و فرهنگی مفید باشد.

بر مبنای آنچه مطرح شد، فرضیه پژوهش حاضر بر این مدعاست که پروتکل‌های پوشش دیپلماتیک از جمله انتخاب رنگ، فرم و مُد توسط مقامات خارجی در دیدار با مقامات ایران بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ ه.ش حاوی پیام‌هایی دوقطبی بوده و طیفی از پیام‌های منفی تا مثبت را در بر دارد. به علت گستردگی و تنوع پروتکل‌های پوشش دیپلماتیک در دیدارهای مختلف مقامات خارجی با یکدیگر، این پژوهش قصد دارد به مطالعه موردی پوشش دیپلماتیک مقامات خارجی در دیدار با مقامات ایران بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ ه.ش پردازد. لذا علت انتخاب این بازه‌ی زمانی، اوج‌گیری مذاکرات هسته‌ای ایران با مقامات اروپایی و همچنین تحولات منطقه‌ای در سال‌های منتهی به ۱۳۹۸ و حمایت ایران از کشورهای محور مقاومت از جمله یمن و گسترش مناسبات با این کشورهای دوست است. بر این اساس، این پژوهش، از نوع بنیادین و کیفی و با استفاده از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و به‌طور مشخص، استفاده از توصیف داده‌های کیفی (عکس دیدارهای دیپلماتیک مقامات خارجی با مقامات ایران) و تحلیل پروتکل پوششی از سوی برخی از آنها (با استفاده از نحوه رمزگشایی این نوع پوشش در رسانه‌ها) به نشانه‌شناسی مُد در این دیدارها می‌پردازد. شیوه جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها نیز بر بنیان روش جمع‌آوری اسناد کتابخانه‌ای و بر مبنای اطلاعات مندرج در نشریات، مطبوعات و سایت‌های اینترنتی داخلی و خارجی، قرار گرفته است. درنهایت از کنار هم قرار دادن نتایج جزئی به‌دست آمده، به روش استقرایی به بررسی پیام‌های پوشش دیپلماتیک از سوی هیئت‌های خارجی پرداخته خواهد شد.

۱- پیشینه تحقیق

در مفهوم مدرن، مُد به معنی نوعی از پوشش است که وجه بیانی آن بسیار بالا باشد. این نوع از تعریف، همزمان با ظهور آرمان‌های فردگرایی در اواخر قرون وسطی و اوایل رنسانس پدیدار شد. در آن زمان، لباس، منعکس‌کننده‌ی آرمان‌های اجتماعی و سیاسی جدید بود و اهمیت هر فرد را در طبقه خود نشان می‌داد (Ashe, 2021). از اولین آثاری که در زمینه‌ی مُد به‌عنوان یک ابزار ارتباطی نگاشته شد، مقاله «مُد» (Simmel, 1957: 541-588). در مجله آمریکایی جامعه‌شناسی، نوشته جامعه‌شناس آلمانی، گئورگ زیمل در سال (۱۹۵۷) است. از نظر وی، مُد نوعی تقلید و تساوی اجتماعی بوده که در زمانها و اقشار مختلف از هم متمایز است. وی در این مقاله معتقد است که نخبگان، مُد را آغاز می‌کنند و وقتی توده مردم در تلاش برای از بین بردن تمایزهای بیرونی با آن طبقه، از آن تقلید می‌کنند، نخبگان آن مُد را رها کرده و یک مُد جدید به‌وجود می‌آورند؛ روندی که با افزایش ثروت تسریع می‌یابد.

بعدها در سال (۱۹۸۳)، رونالد بارت، جامعه‌شناس فرانسوی در کتاب خود تحت عنوان «نظام مُد» (Barthes, 1983) مطرح می‌کند که... نظام مُد برگرفته از اشیا نیست؛ بلکه شامل مجموعه‌ای از نشانه‌ها می‌شود... تحلیل وی در مورد زبان مُد همچنان یکی از کلیدی‌ترین متون تحلیل نشانه‌شناسی در مُد محسوب می‌شود. مالکوم برنارد (۱۹۹۶) یکی از نظریه‌پردازان برجسته مُد و نویسنده کتاب «نظریه مُد» و کتاب چهارجلدی «مُد: مفاهیم انتقادی در رسانه‌ها و مطالعات فرهنگی»^۳ (Barnard, 1996) است. وی یکی از معدود نظریه‌پردازان مُد است که دارای ابزارهای فلسفی برای تفکر از طریق نظریه نشانه‌شناسی است که در کتاب خود به نام «ارتباطات مُد»، به چیستی لباس و معنای لباس می‌پردازد. برنارد، مُد را به‌عنوان... نوعی از ارتباطات برمی‌شمارد و اظهار می‌دارد که درک ارتباط به‌عنوان یک ارسال و دریافت پیام کافی نیست. در عوض، مُد باید به‌عنوان یک عمل روزمره‌ی فرهنگی درک شود... کتاب «ماهیت سبک: چگونه فرانسوی‌ها، مُد، غذای خوب، کافه‌های شیک، سبک، زیبایی و زرق‌وبرق را اختراع کردند؟» (De Jean, 2006) نوشته دو ژان در سال (۲۰۰۶)؛ منشأ مُد و فرایندی را که کالاهای لوکس و تجربیات مجلل را وارد زندگی مردم کرد را شرح می‌دهد. این کتاب تلاش می‌کند با زبانی ساده، ریشه‌های تاریخی و سواس امروزی مردم به سبک و مُد را نشان دهد. نویسنده در ادامه... به جنبه‌هایی اقتصادی و اجتماعی که منجر به ایجاد صنعت مُد در فرانسه شده است، می‌پردازد و به‌وضوح لویی چهاردهم و وزیرانش را به‌عنوان مغز متفکر ایده‌ی مُد به‌عنوان یک تجارت معرفی می‌کند... در واقع ایده اصلی کتاب این است که ترویج تجملات به‌نوعی هوس بیهوده و روشی حساب‌شده و منظم برای تقویت صنعت و فرهنگ بوده است. بر این اساس این کتاب بیشتر بر ریشه‌های مُد و صنعت مُد در فرانسه اشاره دارد و از

¹ The Fashion System

² Fashion Theory: A Reader (Routledge Student Readers)

³ Fashion (Critical Concepts in Media and Cultural Studies)

⁴ Fashion as Communication

پرداختن به این موضوع در سایر نقاط پرهیز کرده است. همچنین کتاب «یک قرن مُد آمریکایی در تبلیغات» (Hill, 2004) نوشته هیل (۲۰۰۴)، تکامل مُد در جامعه و فرهنگ آمریکایی را بررسی و مستند می‌کند.

هیل در کتاب خود، شرح مختصری از تحول در نقش زنان و تصویر زنان که ناشی از روابط صنعت پوشاک، روزنامه‌نگاری مُد و تبلیغات رسانه‌های جمعی است را ارائه می‌دهد. هیل... شواهدی از این تحولات را در بیش از ۶۰۰ آگهی مُد در مجله مصور «ووگ» ارائه می‌دهد... یونیا کاوامورا^۳ (۲۰۰۵) استاد جامعه‌شناسی مؤسسه مُد و فناوری در نیویورک، در کتاب خود تحت عنوان «مُدشناسی: مقدمه‌ای بر مطالعات مُد (لباس، بدن، فرهنگ)» (Kawamura, 2005) مقدمه‌ای مختصر در زمینه‌ی جامعه‌شناسی مُد ارائه می‌دهد. اکثر مطالعات انجام شده در زمینه مُد، تمایز روشنی بین البسه و مُد قائل نمی‌شوند. کاوامورا استدلال می‌کند که... لباس محصولی ملموس است، در حالی که مُد یک محصول فرهنگی نمادین است... او در کتاب خود توضیح می‌دهد که... مُد مربوط به لباس نیست؛ بلکه یک اعتقاد است... شهرهای جدیدتر مُد مانند میلان و نیویورک محصول سیستم مُدی هستند که در پاریس سرچشمه گرفته است. بدون آن ساختار سیستمی، فرهنگ مُد وجود نخواهد داشت. این کتاب یک تصویر بزرگ فراهم می‌کند که به روند اجتماعی مُد می‌پردازد.

فورد در کتاب جدید خود با عنوان «دستورالعمل لباس: قوانین مد چگونه تاریخ‌ساز شدند» استدلال می‌کند که افراد از گدھا و دستورالعمل‌های لباس برای اعمال کنترل سیاسی و اجتماعی استفاده کرده‌اند. چارچوب‌های تعریف شده در نحوه پوشیدن لباس در هر جامعه یا محفل، نشان و معنایی از فضای آن مجموعه را بازگو می‌کند. وی در این کتاب معتقد است آن دستورالعمل‌های پوششی که اجازه پوشیدن لباس‌های نامتناسب با محیط کاری را نمی‌دهد، همزمان این حس را القا می‌کند که این نوع البسه اساساً اصول حرفه‌ای را رعایت نمی‌کنند و غیر حرفه‌ای (بی تناسب با آن شغل) محسوب می‌شود. در طی قرن‌ها، دستورالعمل‌های پوشش به شکل قوانین در آمدند. قوانین قرون وسطی و دوره رنسانس، لباس را بر اساس رتبه اجتماعی تعیین می‌کردند. در آمریکا، ایالات‌هایی که برده‌داری در آن آزاد بود، سیاه‌پوستان را از پوشیدن لباس‌های «ورای شرایطشان» منع می‌کردند، یا اینکه قوانین عفت عمومی مردان و زنان را ملزم می‌کرد تا لباسی بپوشند که متناسب با جنسیت آن‌ها باشد. همین قوانین، الهام بخش قوانین بعدی شد که در حیطه‌های مختلف از جمله تجارت، سیاست و دستورالعمل‌های آداب معاشرت در اجتماع شد و هنجارهای غیررسمی، به قوانین نانوشته سفت و سخت تبدیل شدند (Ford, 2021).

آنچه پژوهش حاضر را از سایر پژوهش‌های پیشین متمایز می‌سازد، آن است که اولاً برخلاف آثار قبلی که صرفاً نگاه تضاد طبقاتی (بین اقشار مختلف جامعه) به مُد داشته‌اند، این پژوهش با اتخاذ

¹. As seen in Vogue: A century of American fashion in advertising

². Vogue

³. Yuniya Kawamura

⁴. Fashion-ology: An introduction to fashion studies. Dress, body, culture

نگره‌ای فرامتنی، به مفهوم مُد به‌عنوان ابزار ارتباطی درون یک طبقه خاص (دیپلمات‌ها) می‌پردازد. از سویی دیگر، دومین شاخصه‌ی این پژوهش، انتخاب نمونه مورد مطالعه است؛ چراکه پژوهش در خصوص شیوه رعایت پروتکل پوشش در قشر دیپلمات‌ها، خود به‌نوعی نشان از بدیع بودن این موضوع دارد.

۲- چارچوب مفهومی و مبانی نظری

مُد: مُد، سبک غالب در یک فرهنگ مشخص در یک زمان خاص است. مُد با ترندها و روندهای جدید در ارتباط است و به روش‌های رایج لباس پوشیدن در یک دوره خاص اشاره دارد. فرهنگ عمید مُد را... برگرفته از کلمه فرانسوی (Mode) معرفی کرده و آن را سبک و شیوه‌ای خاص در زندگی، پوشش، آرایش، کلام و مانند آن‌ها برمی‌شمارد که مردم هر عصر، برای مدتی کوتاه اتخاذ می‌کنند... (عمید، ۱۳۹۳)؛ (Amid, 2014). جان لاک، فیلسوف انگلیسی قرن هفده میلادی، مُد را «علم ظاهراً تعریف کرده است. لائور مُد را «صرفاً سبک معین یک گروه خاص در یک‌زمان خاص تعریف می‌کند، سبکی که مناسب یا مطلوب تلقی شود» (Solomon, 1981). مُد فقط... تغییر سبک لباس و نوع آراستگی نیست؛ بلکه الگویی منظم، ساختاری و آگاهانه از تغییر سبک، تحت تأثیر هنجارها و روندهای اجتماعی، بیان فردی و فناوری است... (Polhemus & Procter, 1978). مُد به‌واسطه‌ی معنای وسیع و فراگیرش به لباس، ظاهر و سبک اشاره دارد؛ و به تعبیری،... هدف مُد از نظر گنورگ زیمل جامعه‌شناس آلمانی جست‌وجوی تمایز فردی و تغییر است... (اسفندیار، ۱۳۸۷: ۳۳)؛ (Esfandiar, 2008 : 33)؛ (زیمل، ۱۳۸۶)؛ (Siemel, 2007).

دیپلماسی: دیپلماسی مجموعه وسیعی از قوانین، آداب معاشرت، رویه‌ها و توافقات در حال تغییر را در برمی‌گیرد. درحالی‌که ... قوانین بین‌المللی بر برخی از جنبه‌های دیپلماسی حاکم است، عناصر دیگری همچون سنت، عمل‌گرایی و مصلحت نیز بر آن مؤثر است... (Seely, 2020). دیپلماسی به‌طور کلی از نظر لغوی، به معنای آیین و آداب و مراسم و طرق رهبری مذاکرات است (دهخدا، ۱۳۷۷: ۱۱۳۵۷)؛ (Dehkhoda, 1998: 11357).

دیپلماسی عمومی: مفهوم دیپلماسی عمومی^۴ در نظریات روابط بین‌الملل «تاثیرگذاری بر نگرش‌های عمومی برای شکل‌دهی و اجرای سیاست خارجی» است (Cull, 2009: 19) ... که با اجرای برنامه‌های آموزشی، فرهنگی و ارتباطی بوسیله یک دولت حامی از طریق رهبران سیاسی در کشور هدف و بر حسب اهداف سیاست خارجی انجام می‌شود... (پورعلی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۱)؛ (PoorAli & Others, 1401: 31).

¹. John Locke

². Science of Appearances

³. Lauer

⁴. Public Diplomacy

استایل^۱ یا سبک فردی: سبک به روش خاص یک فرد برای بیان خود اشاره دارد. در دنیای مُد،... استایل معمولاً اشاره به روشی است که یک فرد از طریق انتخاب‌های زیبایی‌شناختی مانند لباس، اکسسوری، مُدل مو و روشی که یک لباس را کنار هم قرار می‌دهد، موافقت یا مخالفت خود را بیان می‌کند... (SSL, 2021).

نگاه جامعه‌شناختی به مُد و لباس به‌عنوان ابزار ارتباطی را می‌توان به سه دسته‌ی کلی نگاه کارکردگرایی، نگاه ساختارگرایی مالکوم برنارد و نگاه پسا ساختارگرایی رولاند بارت و مایکل سولومون طبقه‌بندی کرد. کارکردگرایی، لباس را صرفاً پاسخی به الزامات عملی پوشش می‌داند تا راحتی بدن در برابر عناصر بیرونی حفظ شود. ساختارگرایان همچون مالکوم برنارد^۲ استدلال می‌کنند که مُد و لباس به معنای برقراری ارتباط از طریق «معانی توافق شده‌ی اجتماعی» است که با قدرت و ایدئولوژی درهم آمیخته شده است؛ و چون معانی با توجه به قدرت و جایگاه افراد تبادل می‌شود، در نتیجه متفاوت می‌شود. بنابراین، موقعیت‌های قدرت (با توجه به وضعیت افراد، ثروت، جنسیت و طبقه اجتماعی) در فرآیند ارتباط، تأثیرگذار می‌شود. از نظر برنارد،... مُد و لباس، رسانه‌هایی ارتباطی هستند که از طریق آن‌ها نظم اجتماعی تجربه‌شده، مورد کاوش قرار گرفته و بازتولید می‌شود... وی استدلال می‌کند که مُد تنها مکانی است که نابرابری در آن اجتناب‌ناپذیر است. برنارد نتیجه می‌گیرد که... مُد به‌صورت بینامتنی^۳، در شبکه‌ای از روابط با سایر اشیاء و گفتمان‌های دیگر شکل می‌گیرد... (Barnard, 1996)؛ از این رو، نگاه وی به مُد و لباس رویکردی ساختاری^۴ و برگرفته از جایگاه طبقه اجتماعی افراد دارد. برخلاف نگاه ساختاری برنارد، پسا ساختارگرایان همچون رولاند بارت مفهوم فرهنگ را گسترش داده و معتقد بودند که می‌توان فرهنگ را از طریق نشانه‌شناسی، و اسازی^۵ کرد (Evans, 1997: 231-233). بر این اساس،... مُد تنها یک محصول تولیدشده فیزیکی محسوب نمی‌شود، بلکه حاصل مجموعه‌ای از «ارزش‌های تجمیع شده» است که به «سایق‌های فرهنگی» بستگی دارد... (Tse, 2015: 247). مُد به معنای عام، ... هیچ‌گاه یک مفهوم ثابت نبوده و همواره تحت تأثیر آنچه «ترندهای مُد» خوانده می‌شود، قرار داشته است... (Millan, Pelsmacker, & Wright, 2013: 975). اما ارتباطات، از طریق مُد یک مسیر تماماً یک‌طرفه از جانب فرستنده پیام نیست، بلکه ترکیبی از نشانه‌شناسی و نمادشناسی است. بدین صورت که ... ارزش‌های مُد، به‌طور دوطرفه تولید و تفسیر می‌شود... (Barnard, 1996).

¹. Style

². Functionalists

³. Malcolm Barnard

⁴. Inter-Textual

⁵. Structural Approach

⁶. Deconstruction

⁷. Augmented Values

⁸. Cultural Context

⁹. Fashion Trends

این گونه به نظر می‌رسد که فرستنده پیام می‌تواند معانی منتقل شده را تحت کنترل داشته باشد، ولی در مرحله رمزگشایی، تفاسیر ذهنی گیرنده از پیام دریافتی نیز حائز اهمیت است. این روند... رمزگذاری فرستنده و رمزگشایی آن توسط گیرنده، لزوماً نمی‌تواند کاملاً متقارن باشد... (Tse, 2015: 247). رمزگذاری، حاصل مجموعه‌ی نظرات طراحان مُد و لباس، تولیدکنندگان، گروه‌های لابی‌گر سیاسی و خود شخص بر تن‌کننده‌ی لباس است؛ و رمزگشایی، حاصل مجموعه‌ی نظرات هیئت دیپلماتیک طرف مقابل، روزنامه‌نگاران و مردم است.

بر این مینا، چارچوب نظری این پژوهش جهت تحلیل داده‌ها، نشانه‌شناسی رولاند بارت است. وی معتقد بود که با واسازی از طریق نشانه‌شناسی می‌توان یک پدیده را مورد تحلیل قرار داد. چه بسا که نشانه‌شناسی از کاستی‌ها و محدودیت‌های رویکرد صرفاً ساختارگرایانه نیز عبور می‌کند. با این حال باید توجه داشت که در نشانه‌شناسی و تحلیل پساساختاری، تحلیل‌گر می‌بایست مراقب باشد در دام تجزیه و تحلیل پیچیده‌ی ساده‌ترین پیام‌های روزمره یا تفسیر افراطی نیفتد؛ و باید با مفاهیم اسطوره، دلالت ضمنی، پارادایم و ایدئولوژی آشنا بود.

مایکل سولومون استدلال می‌کند که مُد و لباس،... عکس‌العمل‌های گسترده‌ی اجتماعی از قبیل تحسین، شکیبایی، تحریک، یا خشم را برمی‌انگیزد. طبق گفته‌ی وی، مُد چیزی جز رمزگذاری، انتقال و تفسیر منظم معانی اجتماعی و فرهنگی نیست. مُد به‌خودی‌خود وسیله‌ی ارتباطی یا واسطی برای انتقال اطلاعات فرهنگی به مقصدی خاص - مصرف‌کننده یا گیرنده - است... (Solomon, 1981). بنابراین می‌توان مُد را ارتباطات عامدانه دانست. در تحلیل داده‌های این مقاله از نگاه پساساختاری در جامعه‌شناسی مُد و لباس استفاده شده است.

۳- ریشه‌های تاریخی و مطالعه‌ی پروتکل‌های پوشش دیپلماتیک

پس از امضای صلح وستفالی^۱ در سال ۱۶۴۸ میلادی و تعیین مرزهای رسمی کشورها و لزوم رعایت قوانین احترام به مرزهای کشورها، اروپاییان اصولی را برای هماهنگ‌تر شدن و رسمیت بخشیدن به آداب پوشش‌های دیپلماتیک تحت عنوان «پروتکل پوشش» تدوین کردند. این پروتکل‌ها به تدریج با تشکیل شدن جامعه ملل و بعد از آن سازمان ملل، توسط سایر کشورها نیز رعایت گردید و از آن پس هر کشوری با رعایت ملاحظات داخلی خود، این قوانین را نیز در دیدارهای دیپلماتیک رعایت کرد؛... در نیمه دوم قرن هجدهم (۱۷۶۸) چندین کشور اروپایی مانند فرانسه شروع به در نظر گرفتن یونیفورم برای فرستادگان خود به کشورهای خارجی کردند... (Hackspiel-Mikosch, 2005:362) در ایران نیز... از زمان داریوش هخامنشی روسای قبایل، رهبران و مقامات مناطق و کشورهای مختلف در دیدارها با نوع پوشش خاص قوم در تالار بار عام حضور می‌یافتند و این روال تا دوران قاجار به صورت سنتی و بر اساس رسوم و عادات متداول بود. اما در سال ۱۳۰۱ ه.ش کتابچه‌ای با

^۱ Over Interpretation

^۲ Westphalia Peace

عنوان «حدود احترامات سفراء در ایران» که به شیوه‌های برخورد با سفرا و دیگر مأمورین خارجی پرداخته بود، تدوین گردید... (افضل الملک، بی تا: ۵۱۲-۵۱۴)؛ (Afzalolmolk, 512-514).

بر این اساس، در کنفرانس‌ها و مجامع بین‌المللی و در مراسم رسمی میان اعضای هیئت‌های کشورهای خارجی، مجموعه‌ی آداب و رسوم و مقرراتی به نام پروتکل‌های تشریفاتی تعریف شد. در این راستا، دیپلماسی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مفاهیم در حیطه بین‌الملل مانند بسیاری از تعاملات دیگر، پروتکل تشریفات خاص خود را داشت که در «کنوانسیون وین» در سال ۱۹۶۱ به شرح جزئیات این تشریفات پرداخته شد؛ پروتکل‌هایی که تا قبل از این کنوانسیون، تابع مقررات و اصول خاصی نبود. در ذیل مباحث دیپلماسی، مبحث آداب دیپلماتیک و رعایت یکسری اصول عرفی در مقام سفیر، دیپلمات رسمی، مراودات فرهنگی، گردشگری، تجاری، تاجر بین‌المللی و حتی هنرمند که برای شرکت در مراسمی به کشور دیگری رفته‌اند، و موارد دیگر الزامی شد. در دوره‌هایی، تحت عنوان «عرف تشریفات دیپلماتیک»، برخی مقررات تشریفات و مصونیت‌های دیپلماتیک مورد اشاره قرار گرفتند، و رعایت آداب دیپلماتیک در مناسبات میان سیاستمداران و به‌ویژه سفرهای رسمی دولتی، به سیاستمداران و دیپلمات‌ها آموزش داده می‌شد.

در مبحث آداب دیپلماتیک، تقسیم‌بندی آداب شخصی به دو صورت است: نوع اول، پوشش و پیام‌های آن است؛ و نوع دوم، رفتار و پیام‌هایی که افراد با رفتار و برخوردها و زبان بدنشان صادر می‌کنند. در سلسله‌مراتب روابط دیپلماتیک، پوشش لباس رسمی آقایان، کت و شلوار و لباس رسمی خانم‌ها کت و شلوار یا کت و دامن است. برای خانم‌ها و آقایان، اولین اصل در انتخاب رنگ کت و شلوار یا کت و دامن، مشکی و ساده و بدون طرح بودن آن، در غیر این صورت، سورمه‌ای تیره است. در انتخاب پیراهن، باید در عین ساده و بدون طرح بودن، ترجیحاً رنگ آن سفید و در صورتی که سفید نبود، نباید از نوع پررنگ آن استفاده شود.

یکی از جدی‌ترین مسائل در تشریفات، بحث رنگ لباس و تنظیم یا همان «ست کردن» لباس است. رعایت نکردن این نکات از جانب یک شخصیت سیاسی یا دیپلمات، خلأقت محسوب نمی‌شود، بلکه با تحلیل نشانه‌شناختی‌یی که به تعبیر بارت در خصوص عناصر و اجزای پوشش حاصل می‌گردد، حمل بر نادانی یا تعمدش در رعایت نکردن آداب دیپلماتیک محسوب می‌شود. به گفته بارت، در یک جلسه دیپلماتیک، رعایت قوانین لباس و پروتکل‌های پوشش راهی برای نشان دادن احترام و به رسمیت شناختن طرف مقابل است. نقض این قوانین، مانند عدم پوشیدن لباس مناسب، می‌تواند نشانه بی‌احترامی باشد و به طور بالقوه به روابط دیپلماتیک بین دو طرف آسیب برساند (Barthes, 1983).

به طور خاص، بارت بیان می‌کند که «لباسی که یک دیپلمات می‌پوشد، صرفاً یک موضوع فردی نیست، بلکه بخشی از کد لباس گروهی است که او نمایندگی می‌کند» (Ibid.). بنابراین، رعایت نکردن دستورالعمل لباس مقرر را می‌توان به عنوان عدم تعهد به مأموریت دیپلماتیک و گروهی که دیپلمات نماینده آن است، تعبیر کرد. سولومون نیز در کتابش تحت عنوان «روانشناسی

¹. Vienna Convention on Diplomatic Relations

مد» به طور خاص در مورد جلسات دیپلماتیک سخنی به میان نمی‌آورد، او به اهمیت دستورالعمل‌های لباس و پروتکل‌های آن در موقعیت‌های مختلف می‌پردازد. به طور کلی، سولومون استدلال می‌کند که لباس و مد نقش مهمی در تعاملات اجتماعی ایفا می‌کند و می‌تواند پیام‌های مهمی را در مورد وضعیت، هویت و نیت یک فرد منتقل کند (Solomon, 1981).

به‌عنوان مثال... اگر رنگ کت و شلوار سرمایه‌ای باشد، می‌تواند مفهوم اقتدار شما را در سخن گفتن داشته باشد. چراکه تمام رنگ‌ها معنای مشخصی دارند و نکات ظریف بسیاری در این باب مطرح است. گاهی اوقات، همه‌ی سران اجلاس هشت کشور، کت و شلوار هم‌رنگ می‌پوشند. این بدان معناست که در روابط بین‌الملل، چه در مراودات اقتصادی و چه در مراودات سیاسی، افراد مجاز نیستند هر لباسی را برای پوشش خود انتخاب نمایند. اگر کت و شلوار طرح‌دار نیست، اشکالی ندارد که پیراهن ما طرح‌دار باشد. آن‌هم فقط طرح‌های ریز؛ نه مثلاً طرح چهارخانه‌ی درشت. دیپلمات‌ها هیچ‌وقت لباس چهارخانه نمی‌پوشند. پوشیدن کاپشن توسط دولت‌مردان در مجامع رسمی و یا دیدار با هم‌رده خودشان، نمی‌تواند معنی سادگی و ساده‌زیستی داشته باشد. کفش‌های مورد استفاده‌ی دیپلمات در روابط دیپلماتیک باید ساده باشد که اصطلاحاً به آن‌ها برت یا کفش‌های هشت ترک می‌گویند. مثلاً در انتخاب جوراب، حتماً باید دقت شود که جوراب هم‌رنگ شلوار باشد و باید با همدیگر ست باشند... (رضا صبح خیز و ارشد بختیاری، ۱۳۹۵: ۱۸۱؛ Reza).

Sobhkhiz & Arshad Bakhtiari, 2016:181)

۴- تحلیل پوشش دیپلماتیک مقامات خارجی در دیدار با مقامات ایرانی

در این بخش از پژوهش به اهداف و پیام‌هایی که در این پوشش‌های مختلف دیدار مقامات اروپایی با مقامات ایرانی مستتر است، پرداخته شده است.

۴-۱- نشان کوتاه آمدن

یکی از موضوعات مهمی که در سال‌های اخیر در روابط خارجی سایر کشورها با جمهوری اسلامی ایران مطرح بوده، موضوع گفتگوهای شانزده‌ساله‌ی اروپاییان در ارتباط با فعالیت‌های هسته‌ای ایران است. از این‌رو، فارغ از محتوای مورد مذاکره‌ی بین طرفین در این مدت، برداشت‌های متفاوتی از نوع برخوردها و سبک پوشش مذاکره‌کنندگان شده است. از جمله مهم‌ترین این موارد، تغییر نوع پوشش خانم کاترین اشتون در مذاکرات با آقای جلیلی بود. کاترین اشتون، مسئول وقت سیاست خارجی اتحادیه اروپا، وقتی... بعد از مذاکرات استانبول ۱، با فتوشاپ رسانه‌های ایرانی مواجه شد که در آن روزنامه‌ها در عکس‌های مربوط به مذاکرات استانبول یقه لباس خانم اشتون را با استفاده از فتوشاپ بالاتر آوردند، (تصویر ۱ و ۲) در دور بعد، یک روسری برای پوشاندن گردن به مجموعه پوشش خود اضافه کرد (تصویر ۳). باید گفت در مذاکرات بغداد، خانم اشتون از این هم فراتر رفت و کتی بلند شبیه ماتو پوشید و در مذاکرات ژنو نیز همین پوشش را حفظ کرد. این روند تکاملی در نوع پوشش خانم اشتون ادامه پیدا کرد و در نشست‌های بعدی، ظاهری ایرانی‌زده پیدا کرد. این تغییرات لباس اشتون که به‌هیچ‌وجه در میان دیپلمات‌های اروپایی مُد نیست، در ظاهر،

پیام‌های مهمی را در پی داشت که می‌تواند بیان‌گر پیشرفت مذاکرات و کاهش بی‌اعتمادی دو طرف به یکدیگر باشد.. (سایت انتخاب، ۱۳۹۱)؛ (Choice website, 2012) (تصویر ۴). این نوع تغییر در پوشش، آن‌هم بدون دریافت هرگونه تذکر از جانب طرف مقابل، این‌گونه تعبیر شده است که اروپا حاوی پیامی غیرمستقیم و با احترام است که ما حاضریم در مذاکرات کوتاه بیایم.

تصویر شماره ۱: پوشش خانم کاترین اشتون در مذاکرات استانبول (بهمن ۸۹) (خبر آنلاین، ۱۳۹۲)

Picture No. 1: Catherine Ashton's Wardrobe in Istanbul Talks (February 2018)

منبع: (خبر آنلاین، ۱۳۹۲)؛ (Khabar Online, 2012e, 2012)

تصویر شماره ۲: پوشیده شدن یقه خانم اشتون با فتوشاپ در رسانه‌های ایرانی

Picture No. 2: Covering Mrs. Ashton's part of chest and neck with photoshop in Iranian media

منبع: (خبر آنلاین، ۱۳۹۲)؛ (Khabar Online, 2013)

تصویر شماره ۳: پوشش خانم اشتون (فروردین ۹۰) (خبر آنلاین، ۱۳۹۲)

Picture No. 3: Ashton's wardrobe (April 2019)

منبع: (خبر آنلاین، ۱۳۹۲)؛ (Khabar Online, 2013)

تصویر شماره ۴: پوشش خانم اشتون در مذاکرات بغداد (۳ خرداد ۱۳۹۱)

Picture No. 4: Ashton's wardrobe during negotiations in Baghdad (June 3, 2011)

منبع: (فرهنگ و هنر، ۱۳۹۲)؛ (Culture and Art, 2012)

نیستنجولی بیشاپ وزیر امور خارجه استرالیا پیش از ورود خود به ایران گفته بود که بر اساس نظر شخصی خود لباس می‌پوشد؛ نه بر اساس عرف پوشش در ایران و این موضوع کارشناسان را متعجب کرد. از این روی،... وی در دیدارهای خود با مقامات ایرانی، از پوشش سر استفاده کرد. وی در پاسخ به انتقادات طرح‌شده در برخی رسانه‌های استرالیایی در مورد پذیرش حجاب در ایران، گفت: «این اولین سفر ما [به ایران] در ۱۲ سال گذشته بود و من نمی‌خواهم که این آخرین سفرمان

باشد». وزیر خارجه استرالیا افزود، بنابراین، وقتی کسی از من می‌خواهد برای دیدار با رئیس‌جمهور روسی سر کنم، من روسی سر می‌کنم. می‌خواهیم باز هم به ایران بیاییم... (تصویر شماره ۵) (سایت خبری فردا، ۱۳۹۴)؛ (fardanewswebsite, 2015).

تصویر شماره ۵: پوشش سر خانم نیستنجولی بیشاپ در دیدار با رئیس‌جمهور ایران (فروردین ۱۳۹۴)
Picture No. 5: Australian foreign minister, Julie Bishop's head covering in a meeting with the President of Iran (April 2014)

منبع: (نفت ما، ۱۳۹۴)؛ (Naft-e-Ma, 2014)

۴-۲- نشان تظاهر و ریاکاری

یکی دیگر از برداشت‌هایی که رسانه‌های ایرانی از نوع پوشش برخی مقامات خارجی با هم‌تایان ایرانی خود داشتند، عدم هم‌خوانی در نوع پوشش اشرف غنی رئیس‌جمهور وقت افغانستان در دیدار با رئیس‌جمهور ایران است. در کنار هم آوردن تسبیح و کروات، آن‌هم برخلاف پوشش همیشگی اشرف غنی، این‌گونه از سوی رسانه‌های ایرانی رمزگشایی شد که این به‌نوعی حاوی پیام تظاهر و ریاکاری از سوی اشرف غنی است. اشرف غنی احمدزی رئیس‌جمهوری افغانستان... در سفر به ایران و دیدار با حسن روحانی، رئیس‌جمهوری ایران از پوشش کت، شلوار و کراوات و تسبیح بلند استفاده کرد در حالی که حامد کرزی، رئیس‌جمهوری پیشین افغانستان، با لباس محلی در محافل دیپلماتیک حاضر می‌شد و بومی‌گرایی بودن خود را با لباس محلی نشان می‌داد (تصویر ۶). دو فاکتور کراوات و تسبیح شاید نشانی از دوگانگی ریاست جمهوری افغانستان بین ارتباط با غرب و همراهی با کشورهای منطقه از جمله ایران باشد... (خبرگزاری جمهوری، ۱۳۹۴)؛ (Republic News Agency, 2014).

صرف نظر از واکنش‌های ابراز شده نسبت به این شاکله‌ی دیپلماتیک به‌ظاهر نامتجانس و غیرقابل جمع آقای غنی، شماری از صاحب‌نظران می‌گویند که اگر با اندکی مسامحه، بتوان نام این رفتار و کنش سیاسی و دیپلماتیک را «دیپلماسی تسبیح و کراوات» گذاشت، این تعبیر برای بیان وضعیت سیاست خارجی افغانستان در قبال غرب و برخی کشورهای جهان اسلام از جمله ایران، شاید در نوع خود، مناسب‌ترین و گویاترین تعبیر باشد.

تصویر شماره ۶: حامد کرزی با پوشش محلی (۱۳۹۲)

Picture No. 6: Hamed Karzai with traditional wardrobe (2013) ()

منبع: (پیام آفتاب، ۱۳۹۲)، (۱۳۹۲)، (Piam Aftab, 1392)

تصویر شماره ۷: دیدار اشرف غنی و رئیس جمهور ایران (دیپلماسی تسبیح و کراوات ۱۳۹۴)

Picture No. 7: Meeting between Ashraf Ghani and the President of Iran (Rosary and Tie Diplomacy)

منبع: (امینی، ۱۳۹۴)، (۱۳۹۴)، (Amini, 2014)

باید گفت این همه تظاهر به این ظاهر پارادوکسیکال و متناقض، لزوماً نمی تواند چیره دستی و تبخّر و مهارت آقای غنی در استفاده از این ابزار دوگانه‌ی دیپلماتیک را آن گونه که انتظار می رود، نشان دهد. ساده ترین بیانی که می توان برای «تسبیح و کراوات» آقای غنی در سفر او به تهران، مطرح کرد،... آشتی سنت و مدرنیته در حوزه فرهنگ و تفکر، همسویی شرق و غرب در بعد قطب بندی های سیاسی - ایدئولوژیک تاریخی جهان و به صورت خاص اجتماع ایران و امریکا در منظومه سیاست خارجی دولت اشرف غنی است... (تصویر ۷) (امینی، ۱۳۹۴)؛ (Amini, 2015).

۳-۴- نشان توهین و بی احترامی

توهین عبارت است از هرگونه رفتاری، اعم از گفتار، نوشتار، اشاره و یا عمل که به گونه ای موجب وهن حیثیت مخاطب در نظر افراد جامعه شود. به عبارت دیگر، «هر فعل یا ترک فعلی که از نظر عرف و عادت موجب کسر شأن یا باعث تخفیف یا پست طرف گردد، توهین تلقی می شود» (قدسی، کوهیان، دهکردی، ۱۳۸۸: ۱۸۱)؛ (Qudsi, Kohian, Dehkordi, 1388:181). نوع پوشش هم بر این اساس می تواند بیان کننده توهین به طرف مقابل باشد؛ موضوعی که در طی سال های اخیر و در روابط بین الملل و ارتباطات سیاسی، بسیار مورد توجه قرار گرفته است. به عنوان مثال، حضور نماینده ی مجلس اروپا، خانم ماریچه اسخاکه با پوششی خاص در جلسه رسمی دیدار با رئیس مجلس ایران، واکنش های متعددی را در پی داشته است.

ضد ارزش و مغایر با شئون اسلامی بودن، یکی از عناوینی بود که عده‌ای از نوع پوشش این مقام اروپایی یاد کرده‌اند. عده‌ای آن را عادی و جمعی از این ماجرا به‌عنوان وسیله‌ای برای منکوب کردن رقبای سیاسی بهره برده‌اند. می‌توان گفت لباس نماینده خانم مجلس اروپا در دیدار رسمی با رئیس مجلس ایران، منطبق با عرف دیپلماتیک نبوده است؛ چراکه سیاستمداران زن در خود آمریکا و اروپا نیز چنین پوششی ندارند (تصویر ۸). در پروتکل رسمی جمهوری اسلامی ایران،... زنان خارجی ملزم به داشتن حجاب هستند. فارغ از قضاوت ارزشی در این باره، باید گفت که اگر این خانم با این لباس به دیدار مقامات ترکیه، فرانسه، ژاپن، کانادا و کشورهای دیگر هم می‌رفت، این انتقاد به او وارد بود، که چرا به‌عنوان یک سیاستمدار، در یک دیدار رسمی، اصول لباس پوشیدن را رعایت نکرده است... (باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۴)؛ (Young Journalists Club, 2015) (تصویر ۹).

تصویر شماره ۸: پوشش خانم اسخاکه در محل کار

Picture No. 8: Marietje Schaake's clothing at work

منبع: (سایت تحلیلی خبری عصر ایران، ۱۳۹۴)؛ (2014, Asre Iran News website)

تصویر شماره ۹: پوشش خانم اسخاکه در دیدار با روسای ایرانی (۱۳۹۴) (دیپلماسی ایرانی، ۱۳۹۴)

Picture No. 9: Marietje Schaake's clothing in a meeting with Iranian leaders

منبع: (دیپلماسی ایرانی، ۱۳۹۴)؛ (Iranian Diplomacy, 2014)

هرچند... این نوع پوشش در سایر خبرگزاری‌های خارجی از جمله نیویورک تایمز غیرعمدی و برگرفته از نوع متنوع پوشش خانم‌ها در خیابان‌های ایران توصیف شده است... (Erdbrink, 2015)، با این حال، این رفتار خارج از عرف در اعضای دیگر مجلس اروپا همانند خانم اسخاکه نیز نمایان بود؛ به‌نحوی که یکی از آقایان همراه، با کوله‌پشتی در یک مراسم رسمی دیپلماتیک حضور پیدا کرد (تصویر ۱۰).

تصویر شماره ۱۰: یکی از اعضای پارلمان اروپا با کوله‌پشتی در برابر رئیس مجلس ایران (۱۳۹۴)

Picture No. 10: A member of the European Parliament with a backpack in front of the Speaker of the Iranian Parliament (2014)

منبع: (خبرگزاری مهر، ۱۳۹۴): (Mehr News, 2014)

همچنین، در حاشیه دیدار وزیر خارجه ایتالیا با حسن روحانی، رئیس‌جمهور وقت ایران، یکی از مهمان‌های زن با کت و شلواری شبیه به پیژامه حاضر شد که رسانه‌های ایرانی پوشش وی را پیژامه یا همان زیرشلواری معنا کردند (تصویر ۱۱). نوع پوشش بانوان دیپلمات اروپایی در این سفرها از منظر مردم ایران، ... مضحک، خنده‌دار و توهین تلقی می‌شود. کما این که حضور یکی از سفرای خارجی در دیدار با رئیس‌جمهور ایران با جوراب قرمز (سایت تحلیلی خبری عصر ایران، ۱۳۹۴): (Iran Asr news analysis website, 2015) بسیار ناخوشایند بود...

تصویر شماره ۱۱: پوشیدن پیژامه توسط زن دیپلمات در دیدار با رئیس‌جمهور ایران

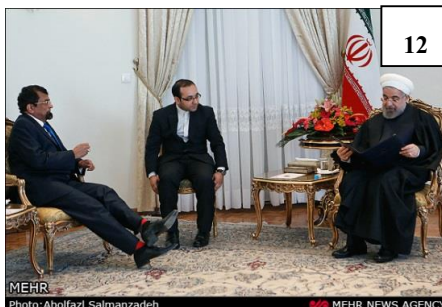
Picture No. 11: Wearing pajamas by a female diplomat in a meeting with the President of Iran

منبع: (سایت تحلیلی خبری عصر ایران، ۱۳۹۴): (Asre Iran news website, 2014)

تصویر شماره ۱۲: سفیر خارجی با جوراب قرمز در دیدار با رئیس‌جمهور ایران

Picture No. 12: Foreign ambassador with red socks in a meeting with the President of Iran

منبع: (پرشین تی‌وی، ۲۰۱۵): (Pershin TV, 2015)

۴-۴- نشان احترام، صمیمیت و ثبات موضع

هرچند عدم رعایت عرف پوشش دیپلماتیک می‌تواند در برخی موارد، نشان از بی‌احترامی باشد، با این حال، در مواردی نیز نه تنها بی‌احترامی محسوب نمی‌شود، بلکه خود نشان احترام متقابل و صمیمیت است. یکی از این موارد... دیدار هیئت جنبش انصارالله یمن به ریاست محمد عبدالسلام، با رهبر معظم انقلاب اسلامی است. کاربران شبکه‌های اجتماعی در جهان عرب به‌طور گسترده به این دیدار پرداختند و از خونگرمی و دوستی متقابل دو طرف در این دیدار تمجید کردند. در این باره محمد عبدالسلام پس از این دیدار، در صفحه توئیتر خود نوشت: ...رهبر انقلاب اسلامی در این دیدار بر حمایت از ملت و یکپارچگی یمن و لزوم حل و فصل اختلافات از طریق گفت‌وگوهای یمنی-یمنی و بدون دخالت خارجی تأکید کردند. وی اضافه کرد: ایشان اصالت و سابقه تاریخی و تمدنی بی‌نظیر یمن را ستودند... (فرارو، ۱۳۸۰)؛ (February, 2001). هیئت انصارالله پس از دیدار با وزیر خارجه کشورمان با رهبر معظم انقلاب دیدار کردند که بازتاب گسترده‌ای در میان کاربران شبکه‌های اجتماعی داشت. یکی از موضوعاتی که در شبکه‌های مجازی داغ شده است تصویر این دیدار بود. محمد عبدالسلام سخنگوی جنبش انصارالله یمن، در این دیدار با خنجر در غلاف که نماد مردانگی یمنی‌هاست، حاضر شد (تصویر ۱۳).

تصویر شماره ۱۳: سخنگوی جنبش انصارالله یمن در دیدار با رهبر جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۸)

Picture No. 13: Spokesperson of Yemen's Ansarullah Movement in a meeting with the leader of the Islamic Republic of Iran 2018

منبع: (خبر آنلاین، ۱۳۹۸)؛ (Khabar Oline, 2018)

به نوشته کاربران شبکه‌های اجتماعی،... این دیدار نشان‌دهنده‌ی میزان احترام و صمیمیت متقابل میان دو طرف است. کاربران، این دیدار را با دیداری که عبدربه منصور رئیس‌جمهوری مستعفی یمن و همراهانش با رهبران کشورهای متجاوز علیه یمن داشتند، مقایسه کردند. در مقایسه این

دیدارها، کاربران تفاوت را در این تصویر میان رابطه مبتنی بر احترام متقابل و افتخار به هویت با رابطه وابستگی و مزدوری دانسته‌اند... (شبکه العالم، ۱۳۹۸)؛ (Al-Alam network, 2019). گفتنی است در دیدار شیوخ یمن با ولیعهد ابوظبی،... آن‌ها خنجرهای خود را از غلاف خارج کردند؛ که در سنت یمن، خارج کردن خنجر از غلاف، توهینی به مرد یمنی محسوب می‌شود... این در حالی است که عبدالسلام در دیدار با رهبر انقلاب با لباس کامل یمنی حاضر شد، که نشان‌دهنده‌ی احترام متقابل دو کشور به سنت‌های همدیگر است. این دیدار، نشان‌دهنده ثبات موضع ایران در مخالفت با تجاوز به یمن به اشکال مختلف آن است.

تصویر شماره ۱۴: دیدار شیوخ یمن با ولیعهد ابوظبی با خنجرهای غلاف شده (۲۰۱۹)

Picture No. 14: The meeting of Yemeni sheikhs with the crown prince of Abu Dhabi with sheathed daggers (2019)

منبع: (فارس، ۱۳۹۸)؛ (Fars, 2019)

نتیجه‌گیری

با واکاوی و تحلیل شیوه‌ی پوشش دیپلماتیک مقامات خارجی در دیدار با مقامات ایران، میان سال‌های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۸ ه.ش می‌توان پیام‌های مختلفی را با اهدافی خاص ردیابی نمود. با این فرض که سیاست‌مداران، اعم از مرد و زن، در دیدارهای دیپلماتیک و رسمی، منطقی‌اً بر مبنای لزوم رعایت یک دیپلماسی عمومی می‌بایست دارای پوشش مناسب باشند، می‌توان با تکیه بر نظریات رولان بارت، با تحلیل نشانه‌شناسی عناصر پوششی، رعایت قوانین لباس و پروتکل‌های پوشش را، راهی برای نشان دادن احترام و به رسمیت شناختن طرف مقابل دانست. نقض این قوانین، مانند عدم پوشیدن لباس مناسب، می‌تواند نشانه بی‌احترامی باشد و به روابط دیپلماتیک بین دو طرف آسیب برساند. به طور خاص، بنابر آنچه بارت در خصوص لباس دیپلماتیک به مثابه صرفاً نه یک موضوع فردی، بلکه بخشی از کد لباس گروهی که او نمایندگی می‌کند، رعایت نکردن دستورالعمل لباس مقرر را می‌توان به عنوان عدم تعهد به مأموریت دیپلماتیک و گروهی که دیپلمات نماینده آن است، تعبیر کرد.

از این روی می‌توان حضور در ملاقات‌های دیپلماتیک با لباس‌های غیررسمی، مانند تی شرت، کوله‌پشتی، جوراب‌های رنگی و مواردی از این دست را خارج از عرف پوشش دیپلماتیک پنداشت

که با استناد به نظریات سولومون، برداشت‌ها و واکنش‌های مختلف و خاصی را در پی خواهد داشت. او معتقد است که عدم رعایت کدهای لباس یا عدم پیروی از هنجارهای پذیرفته شده‌ی مُد می‌تواند منجر به ارزیابی منفی دیگران شود و حتی منجر به طرد اجتماعی گردد. با این توصیف، آنچه در این واکاوی مفروض است آن است که بی‌توجهی به اصول دیپلماتیک را نمی‌توان اصولاً غیر عمدی قلمداد کرد؛ چرا که این قوانین به‌طور رسمی مشخص شده‌اند و مقامات کشورها، در این خصوص آموزش‌های لازم را دیده‌اند. با این توصیف، در یک تحلیل و نتیجه‌گیری نهایی در خصوص دیدار مقامات خارجی و ایرانی در بازه‌ی زمانی مذکور، می‌توان میزان رعایت پروتکل پوشش دیپلماتیک را از سوی طرف میهمان به صورتی دوقطبی و در دو ساحت کلی مثبت و منفی صورت‌بندی کرد. لذا یافته‌های پژوهش این امر را تبیین می‌کند که انتخاب نوع پوشش متفاوت در این دیدارها، از یک سو دربرگیرنده‌ی پیام‌های منفی از جمله «تظاهر و ریاکاری» و همچنین «توهین و بی‌احترامی» است. از سویی دیگر، می‌توان در سایر موارد، دربرگیرنده پیام‌های مثبت ضمنی، از جمله «عقب‌نشینی و کوتاه آمدن از مواضع» و نیز «احترام و صمیمیت» باشد.

منابع فارسی

۱. اسفندیار، س. (۱۳۸۷). واقعیت مد و مدگرایی. ماهنامه پیام زن، ۶، ۲۲.
۲. افضل‌الملک، غ. (بی‌تا). کراسه‌المعی. نسخه خطی شماره ۹۴۵۰، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۵۱۴-۵۱۲.
۳. امینی، م. (۱۳۹۴). کد مطلب ۶۴۹۵۳. همسایگان و دیپلماسی تسبیح و کراوات. خبرگزاری جمهوری افغانستان، ۱۳ اردیبهشت، در: <https://b2n.ir/q74210>
۴. امینی، م. (۱۳۹۴). از همسایگان و دیپلماسی تسبیح و کراوات. خبرگزاری جمهوری. کد مطلب ۶۴۹۵۳. بازیابی در ۲۶ آذر، ۱۴۰۰، در: <http://www.jomhornews.com/fa/article/64953>
۵. وبسایت نماینده (۱۳۹۴)، زنان دیپلمات چه می‌پوشند، باشگاه خبرنگاران جوان، ۲۱ خرداد، در: <https://b2n.ir/b19035>
۶. پرشین تیوی. (۲۰۱۵). از پیژامه زن دیپلمات در دیدار روحانی، آگوست، بازیابی ۲۶ آذر ۱۴۰۰، در: <https://persianv.com/goonagoon/>.
۷. پیام آفتاب. (۱۳۹۲). از دیدار حامد کرزی و حسن روحانی در حاشیه مراسم تحلیف، اسفند، کد مطلب ۲۳۵۸۷، بازیابی در ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۲، در: <https://www.payam-afghanistan.com/fa/news/23587/87>
۸. پورعلی، پ، دهشیری، م، قانلی، م، خداوردی، ح. (۱۴۰۱). مطالعه تطبیقی دیپلماسی فرهنگی ایران و ترکیه در عراق (۲۰۰۳ تا ۲۰۲۰). فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل، ۱۵(۱)، ۷۶-۵۷.
۹. خبرگزاری جمهوری. (۱۳۹۴). همسایگان و دیپلماسی تسبیح و کراوات، فروردین، در: <https://www.jomhornews.com/fa/article/64953>

۱۰. خبر آنلاین. (۱۳۹۲). از دیپلماسی خیاط لنگشایر/ بررسی پوشش کاترین اشتون در مذاکره با ایرانیان، ۱۷ آبان، بازیابی در ۲۶ آذر، ۱۴۰۰، در: <https://khabaronline.ir/news/321537>
۱۱. خبر آنلاین. (۱۳۹۸). چرا عبدالسلام در دیدار با رهبری خنجر به همراه داشت؟، ۲۳ مرداد، بازیابی در ۲۳ آذر ۱۴۰۰، در: <https://khabaronline.ir/news/1289451>
۱۲. خبرگزاری مهر. (۱۳۹۴). از اهانت توییت‌ری دیپلمات ساپورت پوش. کد خبر ۲۷۷۰۶۰۴، ۱۸ خرداد، بازیابی در ۲۶ آذر ۱۴۰۰، در: <https://mehnews.com/xvyWX>.
۱۳. دیپلماسی ایرانی. (۱۳۹۴). بازیابی از روایت نماینده مجلس اروپا از سفر به ایران. کد ۱۹۴۸۶۱۰، ۲۰ خرداد، در: <https://irdiplomacy.ir/fa/news/1948610/>
۱۴. زمیمل، گ. (۱۳۸۶). زن و مد، ترجم عباس کاظمی و عبدالله سالاروند. *تارنمای انجمن جامعه شناسی دانشگاه آزاد واحد مرکز*، ۷ تیر، در: <https://sociology/158.blogfa.com/post/82>
۱۵. سایت انتخاب. (۱۳۹۴). تصاویر تغییر لباس‌های خانم اشتون. ۱ خرداد، در: <https://www.entekhab.ir/fa/news/64261/>
۱۶. سایت فردا. (۱۳۹۴). پاسخ بیشاب به انتقاد از پذیرش حجاب. کد خبر ۴۱۲۱۱۴، در: <https://www.fardanews.com/>
۱۷. سایت تحلیلی خبری عصر ایران. (۱۳۹۴). از سیاستمداران مرد و زن در دنیا چگونه لباس می‌پوشند؟ درباره لباس نماینده خانم پارلمان اروپا، ۱۸ خرداد، بازیابی در ۲۶ آذر ۱۴۰۰، در: <https://asriran.com/001fyN>
۱۸. شبکه العالم. (۱۳۹۸). خنجر در غلاف عبدالسلام در دیدار با رهبر انقلاب نشانه چیست؟ واکنش کاربران، ۱۱ اردیبهشت، در: <https://fa.alalam.ir/news/4378011/>
۱۹. فارس. (۱۳۹۸). "محمد عبد السلام" که به دیدار رهبر انقلاب رفت کیست؟. بازیابی ۲۶ آذر، ۱۴۰۰، در: <https://fna.ir/dbew7n>
۲۰. فرهنگ و هنر. (۱۳۹۲). پوشش اشتون در مذاکره با ایرانیان - عکس. خبرگزاری مهر، ۱۸ آبان، بازیابی ۲۶ آذر، ۱۴۰۰، در: <https://www.mashreghnews.ir/news/261964/>
۲۱. عصر ایران. (۱۳۹۴). سیاستمداران مرد و زن در دنیا چگونه لباس می‌پوشند؟ خبرگزاری مشرق. ۱۹ خرداد، در: <https://www.mashreghnews.ir/news/426624/>
۲۲. عمید، ح. (۱۳۹۳). فرهنگ فارسی عمید، تهران: مرکز چاپ و نشر بین‌الملل.
۲۳. محمدی، ح. (۱۴۰۱). توهین به مقامات سیاسی، در: <https://vakilmohammadi.ir/>
۲۴. مقام معظم رهبری. (۱۳۶۸). بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام، تبیین اصول سه‌گانه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به کمک سیره رسول خدا(ص). *تارنمای مقام معظم رهبری*، ۹ بهمن، در: <https://farsi.khamenei.ir/newspart-print?id=2259&nt=2&year=1368&tid=4743>
۲۵. معین، م. (۱۳۷۷). *لغت‌نامه دهخدا*، جلد ۸، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.

۲۶. نفت ما. (۱۳۹۴). حجاب وزیر امور خارجه استرالیا هنگام ورود به تهران+عکس. کد خبر ۳۹۱۹۱۵، ۲۹ فروردین، در: <https://asriran.com/001dxD>

English References

1. Aris, G. (2007). *The Power and Politics of Dress in Africa*, Undergraduate Humanities. 2006-2007 Penn Humanities Forum on Travel, Undergraduate Humanities Forum Mellon Research Fellow, April 2007, at: <https://repository.upenn.edu/entities/publication/91e0f36b-f348-4759-9684-2738b1c914bd>
2. Argyle, M. (1975). *Bodily Communication*. London: Methuen.
3. Ashe, S. (2021). Dress codes can reveal social aspirations, political ideals, says Stanford scholar. *Stanford News*, February 10 at: <https://news.stanford.edu/2021/02/10/dress-codes-reveal-politics-social-change/>
4. Barnard, M. (1996). *Fashion as Communication*. London: Routledge.
5. Barthes, R. (1983). *The Fashion System*. New York: Hill and Wang.
6. Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy before Gullion; The Evolution of a Phrase in Nancy Snow and Philip M. Taylor* (Eds) Routledge Hand book of public Diplomacy London and New York: Routledge.
7. DeJean, J. (2006). *The essence of style: How the French Invented High Fashion, Fine Food, Chic Cafes, Style, Sophistication, and Glamour*. New York: Free Press.
8. Erdbrink, T. (2015). With Backpacks and Exposed Skin, European Officials Roil Iranians. *New York Times*, June 8, at: <https://www.nytimes.com/2015/06/09/world/middleeast/with-backpacks-and-exposed-skin-european-officials-roil-iranians.html>
9. Evans, C. (1997). Book Review: Fashion as Communication. *Journal of Design History*, 10(2), 231-233.
10. Ford, T. (2021). *Dress Codes: How the Laws of Fashion Made History*. Publisher: Simon & Schuster: New York.
11. Hill, D. D. (2004). *As seen in Vogue: A Century of American Fashion in Advertising*. Lubbock: Texas: Tech University Press.
12. Hackspiel-Mikosch, E. (2005). *Uniforms, Diplomatic*. in: Steele, V. (ed.). *Encyclopedia of Clothing and Fashion*. Vol. 3. London: Thomson Gale
13. Kawamura, Y. (2005). *Fashion-Ology: An Introduction to Fashion Studies. Dress, Body, Culture*. Oxford: Berg.
14. Millan, E., Pelsmacker, P., & Wright, L. (2013). Clothing Consumption in Two Recent

- Eu Member States: A Cross-Cultural Study. *Journal of Business Research*, 66(8), 975-982.
15. Polhemus, T. & Procter, L. (1978). *Fashion and Anti-Fashion. An Anthropology of Clothing and Adornment*. London: Thames & Hudson.
  16. Simmel, G. (1957). Fashion. *The American Journal of Sociology*, 541-588.
  17. Solomon, M. R. (1981). *The Psychology of Fashion*. Lexington, Massachusetts: Lexington Books.
  18. Seely, C. (2020). University Press. Oxford Bibliographies, July 13.
  19. SSL, S. W. (2021). <https://www.masterclass.com/articles/key-differences-between-fashion-and-style#what-is-the-difference-between-style-and-fashion> .DESIGN AND STYLE.
  20. Tse, H.L. T. (2015). *An Ethnographic Study of Glocal Fashion Communication in Hong Kong and Greater China*. *International Journal of Fashion Studies*, 247.
  21. Watson, A. (1991). *Diplomacy: The Dialogue between states*. London: New York.

Translated References to English

1. Esfandiari, S. (1387). The reality of fashion and fashionism. *Payam Zan Monthly*, 6, 22. **(In Persian)**
2. Afzal-ul-Molk, G. (No Date). Krase Al-Mai Manuscript No. 9450, Library, Museum and Document Center of the Islamic Council, 512-514. **(In Persian)**
3. Amini, M. (2014). Item code 64953. Neighbors and rosary and tie diplomacy. Afghan President's News Agency, May 13, at: <https://b2n.ir/q74210> **(In Persian)**
4. Amini, M. (2014). From neighbors and diplomacy, rosaries and ties. President's News Agency Article code 64953. Retrieved on 26 Azar, 1400, at: <http://www.jomhorneews.com/fa/article/64953/> **(In Persian)**
5. The representative's website (2014), What Do Female Diplomats Wear, Young Journalists Club, June 21, at: <https://b2n.ir/b19035> **(In Persian)**
6. Persian TV. (2015). From the pajama of the female diplomat in the meeting with Rouhani, August, retrieved on 26 December 1400, at: <https://persianv.com/goonagoon/> **(In Persian)**
7. The message of the sun. (2012). From the meeting between Hamed Karzai and Hassan Rouhani on the sidelines of the inauguration ceremony, Esfand, article code 23587, retrieved on May 16, 1402, at: <https://www.payam-aftab.com/fa/news/23587/87> **(In Persian)**
8. Pourali, P., Deshiri, M., Quaidi, M., Khodavardi, H. (1401). Comparative study of

- Iranian and Turkish cultural diplomacy in Iraq (2003 to 2020). *International Relations Studies*, 15(1), 57-76. **(In Persian)**
9. Republic News Agency (2014). Neighbors and Rosary and Tie Diplomacy, Farvardin, at: <https://www.jomhornews.com/fa/article/64953/> **(In Persian)**
  10. online news (2012). From Lancashire Tailor Diplomacy/ Review of Catherine Ashton's coverage in negotiations with Iranians, November 17, retrieved on December 26, 1400, at: <https://khabaronline.ir/news/321537> **(In Persian)**
  11. online news (2018). Why did Abdus Salam carry a dagger when meeting with the leadership?, August 23, retrieved on December 23, 1400 at: <https://khabaronline.ir/news/1289451> **(In Persian)**
  12. Mehr News (2014). From the twitter insult of the diplomat in support. News code 2770604, June 18, retrieved on December 26, 1400, at: <https://mehrnews.com/xvyWX>. **(In Persian)**
  13. Iranian diplomacy. (2014). Retrieving from the narrative of the European Parliament representative from his trip to Iran. Code 1948610, June 20, at: <https://irdiplomacy.ir/fa/news/1948610/> **(In Persian)**
  14. Simmel, G. (1386). Women and fashion, translated by Abbas Kazemi and Abdullah Salarond. The website of the Sociology Association of Azad University, Center Branch, July 7, at: <https://sociology/158.blogfa.com/post/82> **(In Persian)**
  15. Site of choice. (2014). Images of Ms. Ashton changing clothes. June 1, at: <https://www.entekhab.ir/fa/news/64261/> **(In Persian)**
  16. Tomorrow's site. (2014). Bishab's response to the criticism of the acceptance of hijab. News code 412114, at: <https://www.fardanews.com/> **(In Persian)**
  17. Asr Iranian news analysis site. (2014). How do male and female politicians in the world dress? About the dress of the representative of the European Parliament, June 18, retrieved on December 26, 1400, at: <https://asriran.com/001fyN> **(In Persian)**
  18. Al-Alam Network (2018). What is the sign of the dagger in the scabbard of Abdul Salam when he met with the leader of the revolution? User reaction, May 11, at: <https://fa.alalam.ir/news/4378011/> **(In Persian)**
  19. Fars (2018). Who is "Mohammed Abdul Salam" who went to meet the leader of the revolution? Retrieved 26 Azar, 1400, at: <https://fna.ir/dbew7n> **(In Persian)**
  20. Culture and art. (2012). Ashton's coverage in negotiations with the Iranians - photo. Mehr news agency, November 18, retrieved on December 26, 1400, at: <https://www.mashreghnews.ir/news/261964/> **(In Persian)**

21. Asr Iran (2014). How do male and female politicians dress in the world? *Mashreq News Agency*. June 19, at: <https://www.mashreghnews.ir/news/426624/> (In Persian)
22. Omid, H. (2013). *Farhang Farsi Omid*, Tehran: International Publishing Center. (In Persian)
23. Mohammadi, H. (1401). Insulting political officials, at: <https://vakilmohammadi.ir/> (In Persian)
24. Supreme Leader (1368). Statements in the meeting of officials and agents of the system, explanation of the three principles of the foreign policy of the Islamic Republic of Iran with the help of the biography of the Messenger of God (PBUH). Supreme Leader's website, 9 February, at: <https://farsi.khamenei.ir/newspart-print?id=2259&nt=2&year=1368&tid=4743> (In Persian)
25. Moin, M. (1377). *Dehkhoda dictionary*, volume 8, Tehran: Publishing and Printing Institute of Tehran University. (In Persian)
26. *Our Oil*. (2014). Australian Foreign Minister's hijab upon entering Tehran + photo. News code 391915, April 29, at: <https://asriran.com/001dxD> (In Persian)
27. Aris, G. (2007). *The Power and Politics of Dress in Africa*, Undergraduate Humanities. 2006-2007 Penn Humanities Forum on Travel, Undergraduate Humanities Forum Mellon Research Fellow, April 2007, at: <https://repository.upenn.edu/entities/publication/91e0f36b-f348-4759-9684-2738b1c914bd>
28. Argyle, M. (1975). *Bodily Communication*. London: Methuen.
29. Ashe, S. (2021). Dress codes can reveal social aspirations, political ideals, says Stanford scholar. *Stanford News*, February 10 at: <https://news.stanford.edu/2021/02/10/dress-codes-reveal-politics-social-change/>
30. Barnard, M. (1996). *Fashion as Communication*. London: Routledge.
31. Barthes, R. (1983). *The Fashion System*. New York: Hill and Wang.
32. Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy before Gullion; The Evolution of a Phrase in Nancy Snow and Philip M. Taylor* (Eds) Routledge Hand book of public Diplomacy London and New York: Routledge.
33. DeJean, J. (2006). *The essence of style: How the French Invented High Fashion, Fine Food, Chic Cafes, Style, Sophistication, and Glamour*. New York: Free Press.
34. Erdbrink, T. (2015). With Backpacks and Exposed Skin, European Officials Roil Iranians. *New York Times*, June 8, at: <https://www.nytimes.com/2015/06/09/world/middleeast/with-backpacks-and-exposed-skin-european-officials-roil-iranians.html>

35. Evans, C. (1997). Book Review: Fashion as Communication. *Journal of Design History*, 10(2), 231-233.
36. Ford, T. (2021). *Dress Codes: How the Laws of Fashion Made History*. Publisher: Simon & Schuster: New York.
37. Hill, D. D. (2004). *As seen in Vogue: A Century of American Fashion in Advertising*. Lubbock: Texas: Tech University Press.
38. Hackspiel-Mikosch, E. (2005). *Uniforms, Diplomatic*. in: Steele, V. (ed.). *Encyclopedia of Clothing and Fashion*. Vol. 3. London: Thomson Gale
39. Kawamura, Y. (2005). *Fashion-Ology: An Introduction to Fashion Studies. Dress, Body, Culture*. Oxford: Berg.
40. Millan, E., Pelsmacker, P., & Wright, L. (2013). Clothing Consumption in Two Recent Eu Member States: A Cross-Cultural Study. *Journal of Business Research*, 66(8), 975-982.
41. Polhemus, T. & Procter, L. (1978). *Fashion and Anti-Fashion. An Anthropology of Clothing and Adornment*. London: Thames & Hudson.
42. Simmel, G. (1957). Fashion. *The American Journal of Sociology*, 541-588.
43. Solomon, M. R. (1981). *The Psychology of Fashion*. Lexington, Massachusetts: Lexington Books.
44. Seely, C. (2020). University Press. Oxford Bibliographies, July 13.
45. SSL, S. W. (2021). <https://www.masterclass.com/articles/key-differences-between-fashion-and-style#what-is-the-difference-between-style-and-fashion> .DESIGN AND STYLE.
46. Tse, H.L. T. (2015). *An Ethnographic Study of Glocal Fashion Communication in Hong Kong and Greater China*. *International Journal of Fashion Studies*, 247.
47. Watson, A. (1991). *Diplomacy: The Dialogue between states*. London: New York.